

SERİ
SERIES
SERIE
SÉRIE

A

CİLT
VOLUME
BAND
TOME

54

SAYI
NUMBER
HEFT
FASCICULE

1

2004

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
D E R G İ S İ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL

ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL

REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

ORMAN SUÇLARININ CEZA HUKUKU AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ar.Gör. Dr. Yusuf GÜNEŞ¹⁾

Kısa Özet

Bu makalenin amacı; “orman suçlarının ceza hukuku açısından incelenmesi” adlı doktora çalışmasını özet olarak tanıtmaktır. Giriş bölümünde orman suçlarının tanımı yapılmıştır. Birinci bölümde; orman suçlarının genel özellikleri ile orman suçlarının tarihsel gelişimi ele alınmıştır. İkinci bölümde; orman suçlarının sınıflandırılmasına değinilmiştir. Üçüncü bölümde; orman suçlarında fail, mağdur, ve orman suçlarının hukuksal konusu ele alınmıştır. Dördüncü bölümde; orman suçlarının unsurları ele alınmıştır. Beşinci bölümde; orman suçlarında suçta ve cezaya etki eden ağırlatıcı ve hafifletici sebeplere değinilmiştir. Altıncı bölümde; orman suçlarında suçun özel görünüş şekillerine yer verilmiştir. Sonuç bölümünde, orman varlığının korunmasının önemi vurgulanmış ve bu konuda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Orman suçları, Ceza hukuku

1. GİRİŞ

Ormanlara zarar veren birçok fiil vardır. Ormanları korumanın, nicelik ve nitelik olarak geliştirmenin bir yolu da bunlara zarar veren eylemleri yasaklamaktır. Ormanlara zarar veren eylemleri yasaklayarak bu kaynakları korumak bir çok ülkede uygulanan bir yöntemdir. Orman suçları orman varlığını korumanın bir yolu olarak düşünülmüş ve ihdas edilmiştir. Bu konuda ilk akla gelen yöntem ise, ormanlardan yararlanmaların yasaklanması ve bu yasağı ihlal edenlerin bir cezai müeyyide ile cezalandırılmalarıdır. Kısaca bu yöntem, ormanları ceza hukuku prensipleri yoluyla koruma da denebilir. Orman korumada ceza hukukunun kullanımı deyince ilk akla gelen ise ormanlara zarar veren eylemleri suç olarak nitelendirip karşılığında bir cezai müeyyide koymaktır.

“Orman suçları” olarak da adlandırılabilir olan bu yasaklamaları şöyle tanımlamak mümkündür: Orman sınırları içinde veya dışında gerçekleştirilen, ormanlar üzerinde direkt veya dolaylı olarak olumsuz etkiler meydana getiren, ve münhasıran ormanları korumak için yasa ile meydana getirilen suçlara “orman suçları” denir.

Orman suçları ceza özel hukukunun bütünleyici bir parçası olduğundan, ceza genel teorisinin temel müesseseleri bu suçlarda da söz konusudur. Diğer bir deyişle, suçun özel görünüş şekilleri, fail, suçun unsurları, suçta tesir eden ağırlatıcı ve hafifletici sebepler, ve kusurluluğu kaldıran haller orman suçları için de geçerlidir. Ancak, hangi müessesenin hangi suçta söz konusu olduğu ise incelemeye değer bir konudur ve bu çalışmada ele alınan ana

¹⁾ İ.Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Hukuku Anabilim Dalı.

konulardan biridir. Burada orman suçları ile ilgili olarak belirtilmesi gereken bir konu da orman suçlarının sınıflandırılmasıdır. Orman suçları, ceza hukukunda yer alan bazı önemli kriterler bakımından ve orman varlığının sahip olduğu bazı önemli nitelikler bakımından sınıflandırılmıştır.

2. ORMAN SUÇLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1 Orman Suçu

Orman varlığına zarar veren, zarar tehlikesi doğuran veya geleceğini tehlikeye düşüren, münhasıran ormanları koruma amacıyla ihdas edilen ve bir ceza tehdidi ile yasaklanan her türlü eylemlerdir.

2.2 Orman Suçlarının Temel Özellikleri

Orman suçlarını ihdas etmenin temel amacı orman varlığını korumaktır. Bu şekilde sosyal düzeni sağlamaya yardımcı olmaktadır. Nasıl ki ceza hukukunun genel fonksiyonu hukuk düzeninin bir parçası olarak diğer hukuk dalları paralelinde ve hukukun sosyal ilişkileri düzenleyerek sosyal düzene yardımcı olma görevine kendi yönünden katkıda bulunmaksa, ormanlar üzerinde gerçekleştirilen bir takım eylemleri suç saymanın amacı da, ceza hukukunun tamamlayıcı bir parçası olarak sosyal düzenin sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

Diğer yandan, orman suçları uluslararası boyutta ele alınması gereken suçlardandır. Diğer bir deyişle, bir ülke veya yörede işlenen orman suçunun sonuçları, geniş anlamda, bir başka yerde de ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, tropikal ormanların tahribi yer kürenin bir başka yerinde ekosistem dengesizliği olarak ortaya çıkabilmektedir. Orman suçları hem mevcut orman varlığına zarar vermekte hem de onun geleceğini tehlikeye düşürmektedir. Bu nedenle, orman suçlarından bazıları, zarar suçu olmalarının yanında, tehlike suçu olarak karşımıza çıkmaktadır. Orman suçlarının bir başka özelliği de oluşan zarar veya tehlikenin orman varlığı üzerinde meydana gelmesidir. Ancak, orman ürünleri üzerinde ve orman sınırları dışında işlenebilen orman suçlarının da varlığını belirtmek gerekir. Örneğin, orman ürünleri kaçakçılığı bu tür suçlardandır.

2.3 Orman Suçlarının Ceza Hukukundaki Yeri

Orman suçları Ceza Özel hukukunun bütünüleyici bir parçasıdır. Orman suçları suç teorisi açısından kural olarak ceza genel hukuku hükümlerine (md. 1 - 124) tabidir. Ancak, bir çok noktada, ormanların niteliği gereği, bazı farklılıklar arz etmesi de mümkündür. Bir başka önemli bağlantı da af konusudur. Orman suçlarının genel ve özel af kapsamının dışında tutulması dikkate değer bir başka konudur.

2.4 Orman Suçlarının Türk Ceza Kanunu ile İlişkisi

Orman suçları Ammenin Selameti Aleyhine Cürümlere, korunan hukuki yarar bakımından daha yakındır. Bunun yanında, orman suçları ile ceza hukuku sistemi arasında iki tür ilişkinin olduğu söylenebilir. Birincisi; suç orman kanununda düzenlendiği halde öngörülen cezalar bakımından ceza hukukuna atıf yapılmıştır. Diğeri ise; orman suçları tamamen ceza kanununda düzenlenmiştir. 1995 yılından önce orman yakma suçları tamamen Türk Ceza Kanununda düzenlenmişti. Bu yılda 4114 sayılı kanunla tamamen orman kanununa ilave edilmiştir.

2.5 Orman Suçlarının Tarihsel Gelişimi

Günümüzde mevcut orman suçlarının iyi bir şekilde incelenebilmesi için, ilk olarak bunların tarihi gelişimlerinin ortaya konması iyi olacaktır. Orman suçları tarihi gelişimi bakımından iki temel devreye ayrılır. Bunlar, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki gelişme ve Cumhuriyet dönemindeki gelişme olarak belirtilebilir. Her iki dönem de kendi içinde ikiye ayrılır. Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki gelişmeyi; 1870 tarihinden önceki gelişme ve 1870 tarihinden sonraki gelişme olarak ikiye ayırabiliriz. Cumhuriyet dönemindeki gelişmeyi 3116 sayılı kanunun çıkarıldığı 1937 tarihinden önceki ve 1937 tarihinden sonraki gelişme olarak ikiye ayırabiliriz.

Orman suçlarının orjinini, ormanlar üzerinde gerçekleştirilmeleri fermanlarla yasaklanan eylemler teşkil eder. Daha çok, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk yıllarında görülen bu yasaklamalar, ilk yıllarda herhangi bir müeyyidelerinin bulunmaması nedeniyle günümüz ceza hukuku anlayışına tam olarak uymasa da, daha sonraki yıllarda yapılması yasaklanan bir eylem ve ihlali halinde karşılığında bir müeyyidesi bulunan yasaklamalar şeklini almış olmaları nedeniyle bu günkü ceza hukuku anlayışı ile benzerlik taşıdığı söylenebilir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk yıllarındaki müeyyidesi olmayan salt yasaklamalar, daha sonraki asırlarda, ormanların ekonomik değerinin artması ve korumanın daha da önem kazanmasına bağlı olarak para ve sair aynı cezalarla yaptırımı tabi tutulmuşlardır. Bu durum, orman suçları açısından ilk ve kapsamlı hükümler getiren 1870 tarihli Orman Nizamnamesi dönemine kadar devam etmiştir. Bu nizamname ile, orman suçları konusunda, günümüz ceza hukuku prensiplerine paralellik (suçun ve müeyyidesinin madde metninde tanımı) arz etmiş, ancak getirdiği hükümler, ülkemiz açısından en kapsamlısı olmasına rağmen kendi çağdaşı olan diğer Avrupa Devletleri mevzuatlarına nazaran oldukça yetersiz kalmış ve orman tahripine kesin bir set çekememiştir. Ancak, yine de bizim orman suçları mevzuatımızın ilk çekirdeğini teşkil etmiş ve daha sonra da belirtileceği gibi, 1937 yılında çıkarılan 3116 sayılı Orman Yasası'nın temelini oluşturmuştur. Bu nizamnamede düzenlenen suçlar yetersiz olmakla birlikte yine de ormanlar üzerinde en fazla zarara yol açan temel suçlar (dikili ağaç kesme, ağaçların kabuklarını soyma ve yaralama, otlatma, orman yakma, resmi damga ve mühürleri bozma, ocak açma, orman örtüsü ve toprağını alıp götürme, ve orman damga çekiçlerini taklit suçları) bu nizamname ile düzenlenen orman suçları olup günümüz orman mevzuatında daha kapsamlı olarak yer almaktadırlar. Nizamnamede öngörülen cezalar ise, "kürek" ve "sürgün" cezası dışında, günümüz cezalarıyla aynı nevidendir. Kürek ve sürgün cezaları ise günümüzde kaldırılmıştır. Ayrıca Orman Nizamnamesi, ceza usulüne ilişkin hükümler de içermektedir.

Bu devirden sonra, Cumhuriyetin ilk yıllarında, orman mevzuatında orman suçları ile ilgili esaslı bir düzenleme yapılmamıştır. İlk esaslı düzenleme 1937 tarih ve 3116 Sayılı Orman Yasası ile yapılmış olup getirilen düzenlemeler, 1870 tarihli Orman Nizamnamesi ile getirilen hükümleri temel almakla birlikte yeni bazı suçlar ihdas etmiş, ve nizamnamede yer alan suçları da zamanına uyarlamıştır.

3116 Sayılı Yasa, daha önceki yasalarda olmayan; kaçakçılık, ormanlarda konaklama, köylü zati ve müşterek ihtiyaç emvali üzerinde işlenen suçlar, tarla açma, yerleşme v.b. gibi sayıları yaklaşık 40'ı bulan orman suçlarını ortaya koymuştur. Bu sayının, 1956 tarih ve 6831 Sayılı Orman Yasası ile yaklaşık 45 civarında olduğunu söylemek mümkündür. Bu da göstermektedir ki, ormanlar üzerinde yasaklanan eylemlerin sayı ve neveleri, ormanların artan önemi ve korunması gereğinin daha bir önem kazanması ile orantılı olarak artış göstermekte ve orman suçları politikasının gün geçtikçe daha da muhafazakar bir çizgiye kaydığını ortaya koymaktadır.

Bu yasa, orman suçları bakımından ormancılığın istekleri için yeterli olmuştur. Diğer bir deyişle, 3116 Sayılı Orman Yasası'ndan sonra çıkarılan 6831 Sayılı Yasa, orijinal metninde, 3116 Sayılı Yasadakinden daha farklı ve yeni bir düzenleme getirmiş değildir. Hatta, bazı suçlar konusundaki düzenlemeler 3116 Sayılı Yasada daha teferruatlı ve ormanları koruyucu nitelikte hükümler içermekte idi. Örneğin, dikili ağaçları kesme suçu, hareket şekilleri bakımından, ağaçların her ne sebeple olursa olsun kurumalarını icap ettiren hareketleri yapmayı suçun hareket şekilleri arasına alarak bu suçu serbest hareketli bir suç olarak düzenleyerek orman koruma amacına daha iyi hizmet etmekte idi. Daha sonra, 6831 Sayılı Yasa ise, bu suçun hareket şekillerini tek tek sayarak (kesme, sökme, boğma) bağlı hareketli bir suç olarak düzenlemiş ve zehirleme, gaz vererek ağaçları kurutma gibi sıkça işlenen hareket şekillerini bu suçun kapsamı dışında bırakmış ve suçun kapsamını daraltmıştır.

Bu dönemde dikkati çeken bir gelişme de orman suçlarında "af" konusudur. Orman suçları konusunda af, 1950 yılına kadar, sınırsız olarak bütün orman suçları için kabul edilmiştir. Daha sonraki af yasalarında ise, bazı orman suçları af kapsamı dışında tutulmuştur. 1961 Anayasası ile ilk olarak anayasaya da giren "orman suçlarında af" konusunda, 1982 yılına kadar, bazı orman suçlarını (orman yakma gibi) af kapsamı dışında bırakma yolu izlenmiştir. 1982 Anayasası ise orman suçları için affı dolaylı olarak yasaklamış, ancak başka konularda çıkarılacak af yasalarına, bazı orman suçlarının af kapsamına alınmasına zımnen izin vermiştir. Af kapsamı dışında bırakılan suçların başında orman yakma suçları yer almaktadır ve yerinde bir düzenlemedir.

3116 Sayılı Yasa, 1956 tarihine kadar uygulanmış ve bu tarihte çıkarılan 6831 Sayılı Yasaya yerini bırakmıştır. 6831 Sayılı Yasa, 1995 yılına kadar, orman suçları ve öngörülen cezalar konusunda, yukarıda da belirtildiği gibi, çok yeni sayılabilecek bir düzenleme getirmemiştir. 1995 yılında çıkarılan 4114 Sayılı Yasa ile 6831 Sayılı Yasanın 76 ve 110. maddeleri değiştirilmiş ve orman yangınları konusu Türk Ceza Yasası'ndan çıkarılarak tamamen orman kanununa konmuş ve öngörülen cezalar da artırılmıştır. Hatta, ilk defa olarak "müebbet ağır hapis" ve "ölüm cezası" orman suçları için de geçerli olmuştur. Yasaya göre, orman yakma eylemi, ölüm neticesi meydana getirirse, faile "müebbet ağır hapis" cezası verilecektir. Eğer, orman yakma suçu terör amacıyla işlenirse, fail ölüm cezası ile cezalandırılacaktır.

3. ORMAN SUÇLARINDA KORUNAN HUKUKSAL YARAR VE ORMAN SUÇLARININ SINIFLANDIRILMASI

Orman suçlarında korunan hukuki yarar, başlıca orman suçları ve orman suçlarının, ceza hukuku doktrininde öngörülen kriterlere ve ormancılık uygulaması açısından önemli olan niteliklere göre sınıflandırılmasına yer verilmiştir.

3.1 Korunan Hukuki Yarar

Hukuki yarar, suç teşkil eden fiile maruz kalan varlık üzerindeki yararın kimne ait olduğunu ortaya koyarak tespit edilir. Bu da kamu menfaatidir. Orman suçları kamunun menfaatini tehlikeye atarken suça maruz kalan obje, orman varlığı zarara veya tehlikeye uğramaktadır.

Her suçun bir "genel" bir de "özel" olmak üzere daima iki pasif süjesi vardır. Genel pasif süje, her suçta olduğu gibi, devlettir. Çünkü her suç genel bir kamu menfaatinin ihlalidir. Özel pasif süje ise, ihlal edilen münferit varlık veya menfaatin sahibidir. Orman suçlarında genel pasif süjenin daima devlet olduğunu belirtmek gerekir. Gerek özel ormanlar ve gerekse kamu

ormanları açısından bu durum değişmez. Buna karşın, özel pasif süje ise orman mülkiyetinin kime ait olduğuna göre belirlenebilir. Özel mülkiyete tabi ormanlar üzerinde işlenen suçlarda özel pasif süje ormanın mülkiyet hakkını elinde bulunduran gerçek şahıs veya özel hukuk tüzel kişisidir.

Orman suçlarında korunan hukuki yarar kamu menfaatidir. Bu suçlar vahim ve cemiyet menfaatine doğrudan doğruya tecavüz eden fiiller şeklinde telakki edilirler. Kamu menfaati deyiminden anlaşılması gereken ise, “ammenin selameti” dir. Diğer bir deyişle, orman suçları ammenin selameti aleyhine işlenen suçlardır. Bu suçların özelliği, belirli olmayan kişilere yönelik olup onların hayatlarını, vücut tamlıklarının, hürriyetlerini veya sağlıklarını büyük tehlikelere sokan, toplum yaşayışını bozmamaları için olağanüstü önlemler alınmasını gerektiren fiillerdir. Diğer bir deyişle, kamunun selameti aleyhine işlenen suçlar, belirli bir mala yönelik olmayan, kişilerin güvenliği ve sağlığı bakımından yakın bir tehlike oluşturmayan, fakat eşyaya büyük oranda zarar veren veya zarar tehlikesi meydana getiren fiilleri kapsamaktadır. Bu bağlamda, çevrenin korunması için ihdas edilen ve çevreyi yok ettiği halde topluma dolaylı olarak ve uzun vadede zarar veren suçlarda korunan hukuki yarar “kamunun selameti”dir.

Orman suçlarının “ammenin selameti aleyhine işlenen suçlar” olmaları bakımından sahip oldukları özellikleri de belirtmek gerekir. Orman suçları hem zarar ve hem de tehlike suçları olmaları nedeniyle, zarar veya tehlike orman varlığı üzerinde meydana gelmektedir. Toplum üzerinde ise daima bir tehlike meydana gelmektedir. Diğer bir deyişle, toplum üzerinde doğrudan doğruya bir zarar meydana gelmemektedir. Örneğin, ağaç kesilmesi veya ormanın yakılması halinde, orman varlığı üzerinde hem zarar ve hem de tehlike meydana gelmektedir. Oysa toplum üzerinde, suç işlendiği anda bir zararın meydana geldiğini söylemek doğru değildir. Ancak, sonuçları uzun vadede ortaya çıkacak bir tehlikenin meydana geleceğini ortaya koymak gerekir.

Orman suçlarının milletler topluluğu aleyhine işlenen suçlarla da ilgisi olduğunu belirtmek gerekir. Zira ormanlar üzerinde kolektif yararın da ötesinde evrensel bir yararın bulunduğunu belirtmek gerekir. Evrensel yararın tüm devletlere hatta devletin de dışında kalan insanlar için de söz konusu olduğu düşünülürse, ormanların korunmasının tüm insanlığı ve hatta yerküreyi ilgilendirdiği sonucuna varılır.

3.2 Başlıca Orman Suçları

Orman emlakinin nitelik itibariyle kompleks bir yapıda olması, eşya hukuku açısından bileşik eşya olması ve dikey ve yatay yönde sınırının geniş olması ve maddesel kapsamında birçok unsurların bulunması, bu eşya üzerinde işlenen suçların sayısını artırır. İlk bakışta orman suçları, birçok kimse tarafından, ağaçların kesilmesi ve ormanın açılması ile yakılması şeklinde anlaşılabilir ve buna bağlı olarak basit ve sayıca az görülebilir. Ancak, suç genel teorisi açısından konu ele alındığında, hareket şekilleri ve diğer nitelikleri (suçun konusu, bitki, ağaç, orman toprağı v.b.) açısından farklılık arz eden çok sayıda insan fiilinin birbirinden bağımsız orman suçu teşkil ettiği ve buna bağlı olarak çok sayıda suçun varlığı ortaya çıkar.

Orman suçlarının sayısı konusunda doktrinde bir birlik yoktur. Mevcut çalışmalarda tespit edilen orman suçlarının sayısı 10 dan 30'a kadar değişmektedir. Suç sayısındaki bu denli farklılığın iki temel nedeni vardır; bunlardan en önemlisi suçları ayırmada kullanılan kriterlerdir. Diğer bir deyişle, kanunun bir maddesinde, genel olarak, bir tek suçun düzenlendiği var sayılır. Buna karşın, aynı maddede birden fazla suçun düzenlendiğini belirten hukukçular da vardır. Doktrinde, suçların isimlendirilmesinde ve sayılarının ortaya konması kesin olarak belli kriterlere bağlanmış değildir. Diğer bir deyişle, bir maddede acaba bir suç mu düzenlenebilir sorusunun cevabı açık değildir. Ayrıca, norm kavramı ile kanun maddesi aynı anlama gelmekte midir sorusu da açıklığa kavuşturulmalıdır. Orman suçları, özellikle dikili ağaçlar üzerinde işlenen suçlar

bakımından, çok karmaşık bir yapıdadır. Orman Kanununun 14. ve 91. maddelerinde çok sayıda suç düzenlenmiştir. Bu yaklaşımdan yola çıkarak, bu çalışmada 44 kadar orman suçu tespit edilmiştir. Bu sayının belirlenmesinde orman suçlarının nitelikleri dikkate alınmıştır.

3.3 Orman Suçlarının Tasnifi

Orman suçlarının bu denli karmaşık olması ve belli bir sistem dahilinde kanunlaştırılmamış olmaları onların belli kategoriler altında toplanmalarını hem zorlaştırmakta hem de sınıflandırılmalarını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle orman suçlarının belli kriterler dikkate alınarak sınıflandırılmaları bu çalışma açısından önem taşımaktadır.

Tasnif kavramı hemen bütün bilim dallarında görülen bir ihtiyaç olup belli bir konunun daha iyi öğrenilmesine yardımcı olmaktadır. Cürümlerin sınıflandırılması da suç teşkil eden fiile uygulanacak normu tespit etmek bakımından bize yardımcı olmaktadır. Suçları ceza kanununda ardı ardına sıralamak da aslında bir nevi sınıflandırmadır. Ancak, günümüz ceza hukuku doktrini ve kanunları bu konuda çok daha ileri giderek suçları çeşitli kriterler bakımından sınıflandırmaktadırlar.

Orman suçları belli açılardan sınıflandırılabilir. Sınıflandırma orman suçlarının uygulayıcılar tarafından daha iyi anlaşılmasına yardımcı olması bakımından önemlidir. Bunun yanında, orman suçlarının tasnifi suç teşkil eden eylemlerin daha iyi tanınmasına yardımcı olur. Orman suçlarının tasnifi, kanunlaştırma ve pedagoji açısından, suçların bir kanunda toplanması ve orman memurlarının suçları daha iyi anlamasına yardımcı olur. Ayrıca, suç istatistiklerinin değerlendirilmesinde de sınıflandırmadan yararlanmak mümkündür. Bu şekilde orman suçlarının hangi hallerde ve dönemlerde işlendiğini, diğer bir deyişle orman suçlarının işlenme seyrini tespit etmek de mümkün olacaktır. Neticede, 6831 sayılı orman kanunundaki düzenlemelerin eksik taraflarını ve düzenlemeler arasındaki eksiklikleri ve bunların düzeltilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilecektir.

Bu çalışmada orman suçları; ceza hukukunda yer alan belli kriterlere ve ormancılık uygulamaları açısından önemli bazı kriterlere göre sınıflandırılmıştır.

Ceza hukukunda yer alan sınıflandırma kriterleri;

- Suçun manevi unsuru (kast ve taksir),
- Suçun işlendiği mahal,
- Hareket şekillerine,
- Öngörülen ceza dır.

Ormancılık uygulamaları açısından sınıflandırma ise;

- Bitkisel unsur veya arazi unsuruna,
- Asli veya tali orman ürünleri ayırımına,
- Mülkiyet şekillerine göre,
- Suçun düzenlendiği kanuna göre yapılmıştır.

4. ORMAN SUÇLARINDA FAİL, MAĞDUR VE SUÇUN HUKUKSAL KONUSU

4.1 Orman Suçlarında Fail

Fail kusur yeteneğine sahip, kendisine suç isnat edilebilen ve aynı zamanda hayatta olan gerçek kişidir. Tüzel kişiler suç faili olamazlar. Orman suçlarında fail, ceza hukuku ilkelerinden bir farklılık göstermezler. Diğer bir deyişle, kendisine suç isnat edilebilen ve suç işleme yeteneğine sahip herkes fail olabilir. Bu anlamda fail, kadın-erkek, yaşlı-genç, çocuk (11 yaşından büyük) v.b. ayırımı yapmadan genel olarak ortaya konan bir şahıstır.

Fail kural olarak herkes olabilir ise de bazı orman suçları ancak belli şahıslar tarafından işlenebilmektedir. Doktrinde “mahsus suçlar” olarak da adlandırılan bu suçlarda, failin belli bir hukuki niteliğe sahip olması gerekir. Örneğin, Orman Kanununun 101 ve 102. maddelerinde düzenlenen suçları yalnızca özel orman sahipleri işleyebilirler. Aynı şekilde, 105. maddedeki suçu civar köy ve kasabaların erkek nüfusunu oluşturan kimseler işleyebilir.

4.2 Orman Suçlarında Mağdur

Fail, suç teşkil eden eyleme maruz kalan varlığın (canlı veya eşya) üzerindeki hak veya yararın sahibidir. Orman suçlarında bu kimse ormanın sahibidir. Devlet burada hem yaklaşık tüm ormanların sahibi hem de tüm suçların genel anlamda pasif süjesi olması nedeniyle bir anlamda çifte mağdur olmaktadır. Ormanlarımızın %99'u devlet mülkiyetinde olduğu için, orman suçlarının pasif süjesi veya mağduru aynı zamanda tüm suçların zorunlu mağduru olan devlettir.

Kamu tüzel kişilerine ait ormanlarda mağdur ise söz konusu ormanın sahibi tüzel kişiliktir. Özel ormanlarda işlenen suçlarda ise mağdur özel orman sahibi gerçek kişilerdir.

4.3 Suçun Maddi Konusu

Suçun maddi konusu, suç teşkil eden harekete maruz kalan şahıs, eşya veya sair varlıklardır. Orman suçlarının maddi konusu orman emlakı ve bazı hallerde orman emvalidir. Orman emlakının kapsamı, arzun derinliklerinden yukarı hava tabakasına kadar olan bütün alanı kapsar. Ancak bunlardan nelerin istisna edildiği, 6831 sayılı Orman Kanunu md. 1 de sayılmıştır. Burada sayılmayan ve orman mülkünün kapsamına girmeyen şeyler ise madenler, petrol, doğal gaz, orman içi dereler ve av hayvanlarıdır.

Ormanın maddesel kapsamında medeni hukukun mütemmim cüz teorisi esas alınır ve buna göre başta ağaçlar olmak üzere, arzun mütemmim cüzü olan ve ormancılığın amacına tahsis edilen yapı, tesis vs. şeyler orman mülküne dahildir. Ancak işletme bina ve lojmanlarının durumu net değildir. Mütemmim cüz teorisine göre bunlar da orman mülkiyetinin kapsamına dahildir. Ancak, ceza hukuku açısından düşünüldüğünde bunları orman mülkiyetinin dışında kabul etmek gerekir. Aksi halde, orman lojmanlarında işlenen bir suç için orman kanununu uygulama mecburiyeti doğar ki orman kanunu bu konularda herhangi bir hüküm içermemektedir. Bu gibi yerlerin, Orman Genel Müdürlüğü Kuruluş kanunu md. 2/k ya göre zımnen orman sınırı dışında sayılarak orman idaresinin özel malları kategorisine girdiği söylenebilir.

Ayrıca teferruat sayılan ve orman idaresinin özel malı olarak henüz tahsis işlemi yapılmamış olan semereler de orman mülkiyetinin maddesel kapsamına dahildir.

Buna karşın, orman idaresinin tahsis işlemi ile kendi özel malları arasına dahil ettiği veya bir başka şahsın mülk edindiği (satın alma ve sair yollarla) orman emvali üzerinde işlenen suçlarda artık orman kanunu hükümleri yerine TCK. hükümleri uygulanacaktır. Örneğin,

ormanda başkasının kesip bıraktığı emvali alıp götürmek Orman Kanunu md. 14 ve 91'e göre cezalandırıldığı halde, orman işletme deponunun kayıtlarına giren veya ormanda bir başkası tarafından istif edilerek mülk edinilmiş emval üzerinde işlenen suçlarda ise Türk Ceza Kanunu md. 492 uygulama alanı bulmaktadır.

5. ORMAN SUÇLARININ UNSURLARI

Orman suçları suç genel teorisi açısından genel ceza teorisinin temel ilkelerinden bir farklılık arz etmez. Ancak, bazı hallerde ceza genel teorisinden sapmalar da göstermektedir. Örneğin, objektif sorumluluk artık modern ceza hukukunda kabul görmemesine rağmen, orman suçlarında bu müesseseyi geçerli saymak gerekir. Bunun yanında, suçun özel görünüş şekilleri de bazı hallerde farklı özellikler taşımaktadır. Burada orman suçlarında ön şartlar, orman suçlarının unsurları, ve suçun unsurları dışında kalan hususlar ele alınmıştır.

5.1 Ön Şartlar

Bu şartlar, fiilin icrasından önce gerçekleşen müspet veya menfi hukuki unsurlar olup, bunların bulunup bulunmaması belirli bir suç şeklinin meydana gelmesine neden olur. Örneğin, ağaç keserken damgayı dip kütükte bırakmama suçunda, dip kütükteki damganın suç teşkil eden eylemden önce bulunması gerekir.

5.2 Suçun Kanuni Unsuru

Bir orman suçundan söz edebilmek için o suçun başta orman kanunu olmak üzere ilgili kanun veya kanunlarda tanımlanmış olması gerekir. Suçun kanuni unsuru da denilen bu ilke orman suçları için de değişmez bir gerçektir. Suçun kanuni unsuru bir suçun kanunda tanımlanmasını ifade eder ve kanunsuz suç olmaz ilkesinin bir sonucudur.

5.3 Maddi Unsur

Orman suçlarında maddi unsur, suç normunu ihlal eden bir insan hareketini ifade eder. Diğer bir deyişle, bir suçta fail yalnızca insan olabileceği için, hareket unsurunun bir insan tarafından gerçekleştirilmiş olması gerekir. Orman suçları hareket bakımından çok farklı özellikler taşıyabilmektedir. Diğer bir deyişle, orman suçlarında icrai, ihmali, seçimlik, serbest ve bağlı hareket şekillerini çokça görmek mümkündür. Ancak en çok rastlanan hareket şekli icrai hareket şeklindedir.

5.4 Hukuka Aykırılık

Failin suç normunu ihlal eden her hareketi suç olarak nitelendirilmez ve bunun karşılığında faile bir ceza verilmez. Diğer bir deyişle, bazı hallerde suç normunu ihlal eden hareket hukuka uygun olarak kabul edilir ve suç gerçekleşmiş olmaz. Örneğin, kolluk görevlisinin ateş etme izni olduğu bir zaman ve ortamda şüpheliyi öldürmesi halinde, TCK. nın adam öldürme suçun düzenleyen normu ihlal edilmiştir. Ancak, fail hukuka uygun olduğu için suç teşkil etmez ve faile ceza verilmez.

Suç normunu ihlal eden her hareket aynı zamanda hukuka aykırı olmalıdır. Bazı hallerde, normu ihlal eden hareket hukuka uygun olabilir. Bunun gerçekleşmesi için bazı hukuka uygunluk sebepleri olmalıdır. Hukuka uygunluk sebeplerinin bazıları, başta TCK. olmak üzere ilgili kanunlarda belirtilmiştir. Diğer bir kısmı ise doktrin tarafından ortaya konmuş veya toplumda yerleşmiş şekliyle kabul edilmiş sebeplerdir. Burada bir hak veya yetkiden değil bir kanun hükmünden söz edildiğine dikkat edilmelidir. Bir kanun hükmüyle, başka hususların yanında bir yetki veya hak düzenlenmiş olabilir. Bu şekilde kanun hükmünü icra son derece geniş anlamı bir kavramdır. Kanunla düzenlenmiş bulunan bir yetkiyi veya hakkı, hukuka uygun olarak kullanan bir kimsenin cezalandırılması düşünülemez (ÖZTÜRK 1998).

Örneğin, ormanda gençleştirme çalışması yapan bir ormancının ağaç veya dal kesmesi suç tipine uygun bir hareket olsa da Orman Kanununun verdiği bir yetkiye dayandığı için failin hareketi hukuka uygundur ve cezalandırılması düşünülemez. Orman suçları için geçerli olan hukuka uygunluk sebepleri şu şekilde sıralanabilir;

- Kanunda yer alan hukuka uygunluk sebepleri
  - Görevin yerine getirilmesi
    - Kanun hükmünü icra
    - Yetkili makamın emrinin yerine getirilmesi
  - İstırar hali
- Kanunlarda yer almayan hukuka uygunluk sebepleri
  - Bir meslek ve sanatın icrası
  - Fiilin toplumsal uygunluğu veya örf ve adetten kaynaklanan davranışlar

5.5 Manevi Unsur

Orman suçlarında aranan dördüncü unsur failin kusurlu olmasıdır. Diğer bir deyişle, fail suç işleme kastı ile hareket etmiş olmalı veya kusuru ile kanunun suç teşkil eden bir normunu ihlal etmiş olmalıdır. Manevi unsur suç teşkil eden eylemin, kusur yeteneğine sahip bir kimseye yüklenebilmesinin ifade eder. Bizim hukukumuzda kural olarak herkes kusur yeteneğine sahiptir. Ancak,

- Yaş küçüklüğü
- Sağır ve dilsizlik
- Akıl hastalığı
- Ve arazi sebepler kusurluluğu kaldırır.

Yaş küçüklüğünde kademeli bir düzenleme yapılmıştır.

- 11 yaşından küçükler kusur yeteneğine sahip değildir. Bunlarda temyiz kudreti yoktur.
- 11-15 yaş grubunda bulunanlarda kusur yeteneği olmayabilir
- 15 yaşın üzerindeki kural olarak temyiz kudreti ve kusur yeteneği vardır.

Sağır ve dilsizlerde temyiz kudreti yaşı 15'e çıkarılmıştır.

Akıl hastalığı tam ise kusur yeteneği yoktur. Eğer kısmi ise cezada indirim yapılır.

Arizi sebeplere fail kusuruyla sebep olmuşsa bu durum kusur yeteneğini kaldırır. Fail bilerek sebep olmuşsa kusur yeteneği vardır. Alkol ve uyuşturucu maddeler bilerek alınmışsa kusur yeteneğini ortadan kaldırmaz.

Kusurluluk şekilleri kast ve taksirdir. Kast; suç işleme yolunda ilerleyen failin yaptığı hareketleri ve neticesini bilmesi ve istemesidir. Cürümlerde manevi unsur kural olarak kasttır. Diğer bir deyişle, bir cürümün işlendiğinden söz edebilmek için failin kasten hareket etmiş olması lazımdır. Ancak, taksirle işlenen cürümler de vardır. Örneğin, orman yakma suçu hem kasten hem de taksirle işlenebilir. İşlenen suç bir cürüm ise, bu suçta manevi unsurun kast olduğunu kural olarak kabul etmek gerekir (TCK. md 45.). Fakat, kanunun ifadesinde, “kusuruyla”, acemiliğiyle”, “meslek ve sanatta yetersizliğiyle” bir suç işleyen kimse gibi ifadeler yer alıyorsa burada taksirle işlenen bir cürümün olduğunu kabul etmek gerekir.

Kabahatlerde ise kural olarak manevi unsur taksirdir. Ancak, kasten işlenen kabahatler (TCK.md 545,548,580) de vardır. Orman suçları arasında kabahat türünde olanlar oldukça fazla sayıda idi. Ancak, 1983 tarih ve 2896 sayılı yasa ile 1988 tarih ve 3493 sayılı kanunlarla yapılan yeni düzenleme ile kabahat türünden olan orman suçlarının hemen tamamı kabahat olmaktan çıkarılmış ve idari para cezası ile tecziye edilen fiiller haline gelmiştir.

Failin işlediği fiilden sorumlu tutulabilmesi bazı hallerde mümkün değildir. Diğer bir deyişle, failin kusurluluk hali bazı hallerde ortadan kalkar. Bunlar;

- kaza ve tesadüf
- cebir
- ikrah ve tehdit
- yanılma dır.

Bunların hepsinde görülen temel özellik ise failin suç işleme iradesinin sakat olması ve normu ihlal eden fiil ile fail arasında psişik bir bağın kurulamamasıdır.

6. ORMAN SUÇLARINDA SUÇA VE CEZAYA ETKİ EDEN AĞIRLATICI VE HAFİFLETİCİ NEDENLER

Suçu etkileyen haller, bir fiilin suç teşkil edebilmesi için gerekli kurucu unsurların dışında kalan, diğer bir deyişle suçu oluşturan unsurlara eklenen ve esas cezanın artırılmasını veya eksiltmesini gerektiren, buna karşın, bulunmama halinde fiilin suç teşkil edip etmemesine etkisi olmayan sebepler olarak belirtilebilir.

Kanun koyucu bazı hallerin gerçekleşmesi neticesinde bir suçun işlenmesinin, suçun normal şekline göre daha ağır veya daha hafif ceza ile tecziye edilmesini öngörmüştür. Bunlardan, suç failinin daha ağır ceza ile cezalandırılmasını gerektirenlere “suça tesir eden ağırlatıcı sebepler”, failin cezasında, temel cezaya nazaran indirim yapılmasını gerektirenlere ise “suça tesir eden hafifletici sebepler” şeklinde isimlendirmek mümkündür.

Ceza kanunumuzun sistemi ağırlatıcı sebepler bakımından herhangi bir düzenlemeye yer vermemiştir. Hafifletici sebepler bakımından ise genel ve özel hafifletici sebepler şeklinde bir düzenlemeye yer vermiştir. Genel sebepler, ceza kanununun genel hükümlerini düzenleyen 1. kitabında belirtilen haksız tahrik (md. 51) ve takdiri hafifletici sebeplerdir (md. 59). Özel

sebepler ise, ceza kanununun 2. ve 3. kitabında düzenlenmiş bulunan belirli suçlar için öngörülmüştür.

6.1 Ağırlatıcı Sebepler

Orman suçlarında geçerli olan ağırlatıcı halleri esas itibariyle ikiye ayırmak mümkündür. Bunlardan biri, tüm orman suçları için geçerli olan ağırlatıcı haller, diğeri ise belirli suç veya suç grupları için geçerli olan ağırlatıcı hallerdir.

6.2 Tüm Orman Suçları İçin Geçerli Olan Ağırlatıcı Sebepler

Bu grupta yer alan ağırlatıcı haller, hiçbir ayırım yapmadan tüm orman suçları için geçerli olan ağırlatıcı hallerdir. Bunlardan ilki; orman suçlarının milli park statüsünde bulunan yerlerde işlenmesi, diğeri ise orman suçlarının özel nitelikli orman alanlarında işlenmesi (Orman Kanunu md.3 e göre orman rejimi altına alınan yerlerle md. 23 ve 24 te düzenlenen muhafaza ormanlarında işlenmiş olması)

6.3 Belli Orman Suçları İçin Geçerli Olan Ağırlatıcı Sebepler

Bu grupta yer alan ağırlatıcı haller belli orman suçları için geçerlidir.

- Suç işleme saiki ve amaç
- Suçta kullanılan vasıta
- Suçun işlenme zamanı
- Suç konusu emvalin niteliğine göre
- Suçtan doğan zara veya tehlikenin ağırlığı
- Suçun işlendiği orman alanının niteliği
- Suçun failine göre

6.4 Hafifletici Sebepler

Orman suçlarında hafifletici sebepleri de tüm orman suçları için geçerli olanlar ve bazı orman suçları için geçerli olanlar şeklinde ikiye ayırmak gerekir. Haksız tahrik ve takdiri hafifletici haller tüm orman suçları için geçerli iken belli orman suçları için geçerli olan hafifletici sebepler ise suç failinin aynı zamanda suçun işlendiği ormanın sahibi olması ve uğranılan zararın kıymetinin pek hafif olması şeklinde belirtmek gerekir.

- Haksız tahrik (orman suçlarında uygulama alanı bulmaz)
- Takdiri hafifletici Sebepler
- Orman Kanunu md 91/7 ye göre, kesme suçunu işleyen kimse ormanın sahibi ise öngörülen cezada indirim yapılır.
- Eğer sözü edilen ormanı kişi kendi emeği ile yetiştirmişse, ağaç kesme eylemi suç teşkil etmez.

7. ORMAN SUÇLARINDA SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

Orman suçlarında suça teşebbüs, orman suçlarında suça iştirak, orman suçlarında suçların içtimalı, müteselsil ve mütemadi suçlar ele alınmıştır.

7.1 Suça (cürüme) Teşebbüs

Failin suçu işlemeye başladığı ve elinde olmayan sebeplerle devam edemediği fiiller eğer tüm sonuçlarıyla ortadan kalkacaksa suç eksik teşebbüs aşamasında kalmıştır(failin orman muhafaza memurunun geldiğini görüp baltayı ağaca vurmaktan vazgeçerse suç eksik teşebbüs derecesinde kalmıştır).

Eğer fail tüm icra hareketlerini gerçekleştirmiş ve buna rağmen netice gerçekleşmemişse suç tam teşebbüs aşamasında kalmıştır ve faile daha az ceza verilir(fail kaçak emvali traktöre yüklemiş ve tam hareket edecekken ormandan çıkmadan yakalanmışsa tam teşebbüs vardır) .

Örneğin ağaç kesme suçunda teşebbüsü, bu suçun hareket şekillerini dikkate alarak iki kategoride ele almak gerekir. Hareket şeklinin kesme veya boğma olduğu ağaç kesme suçlarında, ağaçları zeminden ayrılması anında suçu tamamlanmış saymak ve bu neticeyi gerçekleştirmeyen bütün hareketleri teşebbüs derecesinde kalmış suçlar olarak değerlendirmek gerekir. Buna karşın, eğer fiil boğma ise, ağacın zeminle bağının devam etmesi, normal olarak beklenen bir durum olduğundan, suçun tamamlanması anın ağacın hayatiyetini kaybetmesi anı olarak kabul etmek ve bu neticeyi doğurmayan hareketleri suça teşebbüs saymak gerekir.

Belirttiğimiz bu kritere göre, failin ağaç kesme kastını ortaya koyan, ancak elinde olmayan sebeplerle devam edemediği fiiller bütün sonuçlarıyla ortadan kalkacaksa suç eksik teşebbüs derecesinde kalmıştır. Örneğin, baltanın ağaca vurulması sırasında eylemin durması, motorlu testerenin çalıştırılması ve failin testereyi ağaca yaklaştırması ve sonra durması, ağaç sökme makinesinin bıçaklarını toprağa batırmak üzere iken hareketin durması hallerinde eylem eksik teşebbüs derecesinde kalmıştır.

Buna karşın, ağacı kesmeye başlayan fail, ağacın zeminden kopması neticesini elde edememişse suç tam teşebbüs derecesinde kalmıştır. Baltanın ağaca vurulmaya başlanması, motorlu testerenin ağacın gövdesine girmesi ve fakat ağacın henüz yere düşmemiş olması gibi hallerde suç tam teşebbüs aşamasında kalmıştır.

7.2 Suça iştirak

Bir tek fail tarafından işlenebilen bir suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi halinde suça iştirak vardır. Çok failli suçlar ile birden fazla kişi tarafından işlenen suç kavramları birbirinden farklılık arz eder. Çok failli suçta temel unsur, suçun tamam olması için normun birden fazla kimse tarafından ihlal edilmiş olması lazımdır(TCK 313 Cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçu). Orman Kanununda yer alan ifadeler çoğul (.....ler, ...lar)olduğu halde, orman suçları arasında çok failli suç yoktur. Buna karşın, suça iştirak orman suçlarında çokça karşılaşılan bir durumdur. İştirak hem cürümler hem de kabahatler için uygulanır.

Taksirli suçlarda iştirak hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalıdır. Uygulanamaz diyenlere göre, ortak ve amaçlanan bir neticeye yönelik ortak irade yoktur. Dönmezer-Erman a göre mümkündür ve bir özellik arz eder (DÖNMEZER/ERMAN 1998). O da, taksirli suça iştiraktan çok, taksirli suçları birlikte işlemekten bahsetmek gerekir(iki kusurlu

şoförün bir trafik kazası yaparak suç işleminde olduğu gibi). Bizim sistemimizde iştirak temelde ikiye ayrılır; asli iştirak ve fer-i iştirak olarak.

7.2.1 Asli İştirak

Asli maddi fail ve doğrudan doğruya beraber işleyen (TCK.md 64/1)

- Asli manevi fail (suça azmettiren) (TCK. md 64/2)

7.2.2 Feri İştirak

- Fer-i maddi iştirak (muzaheret ve muavenette bulunan kimse, TCK md 65/3)
- Fer-i manevi iştirak(suç işlemeğe teşvik veya suç irtikap kararını takviye, TCK md65/1)

7.3 Suçların İçtimaı

Eğer fail bir suç işlemek için bir başka suç işlese veya işlediği bir suçu saklamak için bir başka suç işlese gerçek içtima (cezaların içtimaı kuralları uygulanır) kuralları uygulanır.

Kanunların içtimaı veya görüntüde içtimada ise, failin tek hareketi ile kanunun birden fazla normu ihlal edilmektedir (ağaçlandırma alanlarına hayvan sokulması suçunda hem ağaçlandırma sahalarına zarar verme hem de ormana hayvan sokma suçu işlenmiş olur).

7.4 Suçların İçtimaı Ayırımı:

7.4.1 Karma -Muhtelit Suçlar (Asli-Tali Norm İlişkisi)

İhlal edilen bir norm içinde, kanun koyucu tarafından açıkça gösterilmiş olmamasına rağmen, diğer bir norm da zorunlu olarak bulunuyorsa, bu suçlar karma suçtur.

7.4.2 Mürekkep veya Bileşik Suçlar (Tüketen Tüketilen Norm İlişkisi)

Bir suç tipi diğer suç tipinde bir unsur veya ağırlatıcı sebep ise, bu durumda tüketen tüketilen norm ilişkisi vardır (Orman yakma suçunda ölüme sebebiyet verme bir ağırlatıcı sebep ve başlı başına bir suçtur ve mürekkep suç vardır).

7.4.3 Fikri İçtima:

Eğer bir kimse işlediği fiil ile kanunun muhtelif ahkâmını ihlal ederse ortada fikri içtima vardır ve fail en fazla cezayı gerektiren suç için ön görülen ceza ile cezalandırılır.

- Fiilin tek olması (bazı yazarlara göre neticenin tek olması anlaşılmalı)
- Kanunun çeşitli hükümlerinin ihlali (aynı maddeyi ihlal değil)

7.5 Müteselsil Suçlar

Taksirli suçlarda uygulanmaz, çünkü suç kararı olmalı ve bu kararda birlik olmalı. Dolayısıyla manevi unsuru kast olan suçlarda uygulanır.

- Suç işleme kararında birlik
- Kanunun aynı hükmünün ihlali
- Kanunun çeşitli zamanlarda birkaç defa ihlal edilmesi (zaman aralığı aynı suç kastının olması amacına aykırı olmamalı, kısaca fiiller arasında fazla zaman aralığı ve mekan farklılığı olmamalıdır). Ağaç kesme suçlarında birden çok ağaç aynı suç kararı içinde işlenirse ortada müteselsil bir suç vardır.

7.6 Mütemadi Suçlar

Bazı hallerde suç tamamlanmıştır fakat bitmemiştir. Burada tamamlanma ve bitme kavramları farklıdır.

Neticenin gerçekleşmesi ile tamamlanan ve biten suçlara ani suç denir.

Neticenin gerçekleşmesi ile tamamlanan fakat bitmeyen suçlara mütemadi suç denir.

Ortada tek suç ve tek netice vardır. Eğer fiiller arasında hukuki (zabıt tutulması) veya fiili inkıta (orman içine ekim ekip bunları hasat etmek ve tekrar ekilmesi) halinde ortada fiili inkıta vardır ve temadi kesilmiştir.

8. TARTIŞMA

Günümüzde ormanların toplumsal önemi, gerek evrensel olarak gerekse ülke düzeyinde, gittikçe artmasına karşın bunların nitelik ve niceliği azalmaktadır. Bu azalışın olumsuz etkileri kendini bazen erozyon, bazen hava kirliliği, ve bazen de sair çevre problemi olarak göstermektedir. Buna bağlı olarak, orman varlığının, yukarıda belirtildiği gibi, gerek alan ve gerekse kalite olarak, belli bir düzeyde olması bir zorunluluktur. Bu dengeyi sağlamanın bazı yolları vardır. Ağaçlandırma yoluyla yeni orman alanları oluşturmak ve mevcut ormanları en azından muhafaza etmek en önemli iki yoldur. Dolayısıyla, mevcut orman varlığının korunması gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır.

Ormanları korumanın bir yolu da yasal yolları kullanarak olası tahriplere set çekmektir. Bu anlamda ilk akla gelen yol, orman varlığı üzerinde gerçekleştirilen ve ona zarar veren eylemleri yasaklamak, ve bu yasağa uymayanları bir cezai müeyyide ile cezalandırmak ve olabilecek tahripleri önlemek veya azaltmaktır.

Ülkemiz ormanları da yukarıda belirtilen “tahrip edilme” ve “buna karşı korunma gereği” den soyutlanamaz. Diğer bir deyişle, ormanlarımız da gün geçtikçe artan bir öneme sahiptir ve korunmaları hayati bir önem taşımaktadır.

Mevzuatta birlik ilkesi kadar önemli olan ve yine yukarıda belirtilen endişelerden dolayı önem arz eden bir durum da orman suçlarının “eksik” ve “tam” ceza kanunları bakımından ne durumda olduğudur. Tam ve eksik ceza kanunu terimi aslında bir kanunlaştırma tekniği sorunudur ve her iki yolu da kullanmak aslında bir tercih sorunudur. Ancak, orman suçlarının “tam ceza kanunu” tekniği ile yapılması çok daha iyi olacaktır. Diğer bir deyişle, suçun tanımı ve nitelikleri ile öngörülen cezanın aynı maddede yer alması çok daha pratik ve anlaşılır bir

yoldur. Türk Ceza Kanunu sistematığı bu yönde olup orman mevzuatından çok daha kolay ve anlaşılır niteliktedir.

Orman suçlarının gelişim seyri bağlamında değinilmesi ve bazı noktalardan eleştirilmesi gereken bir konu da “orman suçlarında af” konusudur. Orman suçlarında af, suç politikası açısından ormanların lehine bir seyir izler. Diğer bir deyişle, 1950 yılından önce tüm orman suçları af kapsamında iken bu zamandan sonra, ormanı tahrip edici etkisi fazla olan bazı önemli suçlar (kasten orman yakma, fazla sayıda ağaç kesme v.b. gibi) af kapsamının dışında tutulmuştur. Bu durum, değişik yıllarda çıkarılan tüm af yasalarında devam etmiştir. Diğer bir deyişle, “bir kereden bir zarar gelmez” anlayışı orman suçlarında af konusunu en iyi şekilde anlatır olmuştur. Af ilk defa 1961 Anayasası ile kısmen de olsa anayasa metnine girmiş ve 1982 Anayasası ile bu durum daha da kesin hale gelmiştir. Ancak, her seferinde daha da kesin ve yasaklayıcı bir hal almış gibi gözükten af sorunu, 1982 Anayasası döneminde tipik bir kurnazlıkla aşılmış ve orman tahripleri devam etmiştir. Bu kurnazlık, 6831 Sayılı Orman Yasası'nın 2/B maddesi ile getirilen ve ilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybetmiş yerlerin orman sınırı dışına çıkarılması yolunun açılmasıdır. Her defasında o ana kadar yapılan tahripleri meşrulaştıran af yasalarının görevini, 1982 Anayasası devrinde “2/B uygulaması” diye bilinen uygulama almıştır. Bu uygulama nedeniyle, orman tahripleri halen de devam etmektedir.

Bu aşamaya kadar orman suçlarının bir anlamda olgunlaşma seyri ortaya konulmuştur. Şimdi, orman suçlarının niteliklerini ve bunların bir çok halde yetersiz olduğunu belirtmek gerekir.

Orman suçlarının unsurları ve öngörülen cezalar konusunda yapılması gereken ilk eleştiri, orman yasalarının (gerek 1870 Orman Nizamnamesi, ve gerekse 3116 sayılı ve 6831 sayılı yasa) suçun hareket şekillerini açık olarak ortaya koyamamalarıdır. Diğer bir deyişle, hangi hareketlerin suç tipini ihlal ettiğinin açık olmayışıdır. Örneğin, bir kimsenin ağaç kesme, sökme veya boğma suçunu işlemesi için, bu hareket şekillerinin dışında “koparma” hareketiyle ağacı zeminden ayırma acaba suç tipini ihlal etmiş olup olmadığı sorusu akla gelir. Aynı şekilde, orman yakma suçunda suçun tamam olması için ormanın yanması gerekir. Ancak, hangi halde ormanı yanmış kabul etmek ve suçun tamam olduğunu ortaya koymak o kadar kolay değildir. Diğer bir deyişle, eğer fail ormanda 1 metre kare alanda otları yaksa orman suçu tamam olmuş olur mu ? Bu sorulara net cevaplar vermek o kadar kolay değildir. Bunların yerine, kanunda suçun tamam olması için belli bir kriter konulmuş olsa idi sorun çözülmüş olurdu. Aynı şekilde, ağaç kesme suçunu serbest hareketli ve neticesi belli bir suç olarak düzenlemek, orman suçlarında esas olarak gözetilen “ormanı koruma” amacına daha iyi hizmet edecektir.

Benzer şekilde, orman suçları ile ilgili Yargıtay uygulamaları da bazen çelişkiler içermektedir. Yargıtay bir kararında, dalları kesilen çam ağacının hayatiyetini kaybetmesi halinde, failin ağaç kesme suçunun cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Oysa, dikili ağaç kesme suçu ile ağaçları yaralama suçu iki ayrı suç olup, hem hareket şekilleri hem de öngörülen cezalar farklıdır. Bu durumda, Yargıtayın verdiği kararlar suçun niteliğini değiştirebilip değiştiremeyeceği sorusu ortaya çıkmaktadır.

Aynı şekilde, Yargıtay'ın, tarla açma suçu işlenirken ağaç kesilmesini ayrı bir suç olarak nitelendirmek yerine, bu suçun bir unsuru olarak nitelendiren uygulaması da eleştiriye açıktır. Seyrek bir ormanda ağaç kesmeden tarla açmak ve ekip biçmek pekala mümkündür. Bu halde, Yargıtay uygulaması dikkate alınırca, ağaçlar kesilmediği sürece suç tamam olmayacaktır. Oysa, bu durum kabul edilebilir değildir.

Orman suçları konusunda değinilmesi gereken bir nokta da, suça teşebbüs konusudur. Orman suçlarında teşebbüsün çok fazla görüldüğü haller, ağaç kesme, tarla açma, orman içine yerleşme ve işgal ve faydalanma suçlarıdır. Ağaç kesme suçuna teşebbüsün her türü mümkündür. Yargıtay'ın, kesilen veya yaralanan ağaçlar ölmediği sürece suç teşebbüs aşamasında kalmıştır.

Oysa, dalları kesilen bir ağaç üzerinde işlenen fiilin ağaç kesme olarak değerlendirilmesi, kanunun lafzına uygun değildir. Zira ağaç kesmeden anlaşılan ağacın gövdesinin kesilmesidir. Ağacın dallarının kesilmesi, onun ölümü sonucunu doğursa da dahi, ayrı bir suç olup buna ağaç kesme demek, kanunun düzenleme tarzı dikkate alındığında, suçta kanunilik ilkesine aykırıdır.

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın temel amacı, giriş bölümünde de belirtildiği üzere, ceza hukuku ilkeleriyle ormanların daha iyi korunması için nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini ortaya koymak ve orman suçlarını bu acıdan ele alarak ceza hukukunun temel ilkeleri çerçevesinde incelemek ve eksiklikleri gidererek ve bu konuda öneriler sunmaktır.

Ormanlara zarar veren fiilleri suç olarak nitelendirmek ve ihlal edenleri bir cezai müeyyide ile cezalandırmak ormanları korumaya yardımcı olmaktadır. Ancak, ormanlara zarar veren fiilleri ceza hukuku ilkeleriyle tamamen ortadan kaldırmak da mümkün değildir. Zira, hiçbir problemin tam bir çözümü olmadığı gibi, karmaşık problemlerin de çözümleri karmaşık bir yapıdadır. Diğer bir deyişle, ormanlara zarar veren eylemlerin nedenlerinin çok çeşitli olduğu dikkate alındığında, ceza hukuku prensiplerinin bu karmaşık çözümler yumağı içinde belli çerçevede bir çözüm sunabileceğini veya bu çözümler demeti dahilinde önemli bir rol oynayabileceğini belirtmek gerekir.

Ceza hukuku ilkelerinin ormanları korumada aldığı görünüm, bazı fiillerin orman suçu olarak nitelendirilmesi şeklinde ortaya çıktığına ve basta orman mevzuatı olmak üzere sair mevzuatta yerini aldığına göre, daha iyi koruma ancak orman suçlarını irdelerek eksiklikleri gidermek ve bu konuda öneriler sunmak şeklinde sağlanabilir.

Yapılabilecek öneriler ise şöyle sıralanabilir:

1- Çalışmanın birçok yerinde belirtildiği gibi, ağaç kesme suçunun bağlı hareketli bir suç olarak ihdas edilmesi, beklenen korumayı sağlamaktan uzak olup birçok noktada tartışmaya yol açmaktadır. Örneğin, orman ağaçlarının zehirlenmesi mevcut düzenleme dahilinde suç kapsamı dışında kalmaktadır. Bunun çözümü ise; bu suçu serbest hareketli bir suç olarak edilmesi ile çözümlenebilir. Diğer bir deyişle, ağaçların olumu sonucunu doğuracak her fiili bu suçun oluşumu için gerekli ve yeterli saymak daha iyi bir çözüm sağlayacaktır.

2- Mevcut düzenlemeye göre, ağaç kesme suçunda manevi unsur kasttır. Oysa, gerek 1870 Orman Nizamnamesi'nde taksirle de ağaç kesme suçunun işlenebileceğini belirtmesi ve gerekse suçun niteliği bu suçun taksirle de işlenebilir bir suç olarak düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Örneğin, damgalı bir ağacın dikili bir başka ağacın üzerine devrilerek daha fazla istihkak sağlanması halinde bu fiili taksirle ağaç kesme suçu olarak nitelendirmek gerekir.

3- Bazı orman suçlarında objektif sorumluluğu kabul etmek gerekir. Ancak, bu sorumluluğun yalnızca tazminat sorumluluğu ile sınırlı olması gerekir. Aksi halde, işlemediği bir suçtan dolayı bir kimseyi cezai olarak sorumlu tutmak ve sicil almasına neden olmak kabul edilemez. Örneğin, bulundurma ve kaçakçılık suçunda, atölye sahibinin objektif olarak kaçak emvalden sorumlu tutulması gayet mantıklıdır. Ancak, tekrar belirtmek gerekir ki, bu sorumluluğun yalnızca tazminat sorumluluğu olması gerekir.

4- Orman yakma suçlarında öngörülen cezalar artık bugünün ceza politikası çerçevesinde tutarlı olmadığı açıktır. Aynı şekilde, orman yakma suçunun ihmali olarak da işlenebileceğini belirtmek gerekir. Dolayısıyla, bu konuda mevcut yasal düzenlemelerin yapılması gerekir.

5- Ormanın biyolojik tanımı kapsamında olup da hukuksal tanımının dışında yer alan av hayvanları ve orman içi sular ve su ürünleri konusunda islenen suçlar konusunda, Kara Avcılığı Kanunu ile Orman Kanunu arasında gerekli bağlantının kurulması gerekir. Orman sınırları içinde avlanma suçlarını orman kanununda düzenlemek daha uygun olacaktır.

6- Orman suçlarının mevzuat içinde dağınık olması yasa yapma tekniği açısından kolaylık sağlıyor ise de, Orman Kanunu'nda düzenleniş tekniği tartışmaya açıktır. Bunların içinde, acil olarak çözülmesi gereken sorun, her suçun bir suç normu içinde düzenlenmesi sorunudur. 6831 sayılı Orman Kanunu md. 14'te düzenlenen suçların sayısı konusunda doktrinde bir birlik yoktur. Her yazar farklı sayıda suçlar belirlemekte ve belirlenen suçların özellikleri de farklı olmaktadır. Bunun en iyi çözümü her maddede bir suç düzenlemektir. Bu şekilde, yalnız değerlendirmelerin önüne geçilebilir.

THE INVESTIGATION OF FOREST CRIMES

Ar. Gör. Dr. Yusuf GÜNEŞ

Abstract

In this study, the pros and cons of forest crimes have been discussed in terms of the general theory of criminal law. As an introduction, the definition of forest crimes is discussed. In the first part, general frames and historical development of forest crimes are summarized. In the second part, forest crimes are classified in terms of prominent features. Thirdly, the criminal and the legal interest of protection are held. In the fourth chapter, the main pillars of forest crimes are mentioned. In the fifth part, the reason for increment and decrement of the penalty for guilty are argued. In the end, the criminal attempt is discussed.

Keywords: Forest crimes, Criminal law

SUMMARY

In the last decades, forest lands have been decreased depending upon economic development and population pressure. Because of that pressure, it is essential to protect the forests from development, overexploitation, and destruction.

There are several institutions available to protect the forests. One of them is the legal institution that provides us some methods to sustain current forest assets. Here, the criminal law is the one that fits best to ban activities degrades the forests and to punish the criminals committed such wrongs.

Criminal law is a kind of strict branch of the laws that strictly restricts human beings' activities and punishes the one who violates the related statutes. The principles of criminal law consists of several notions expressing; mens rea, act or effort, legality, harm, causation, and punishment. The most fundamental of all the principles is the principle of legality. It qualifies the meaning of both punishment and criminal conduct and is thus presupposed in all of the elements of criminal theory. Punishment and penalty has also the same importance as the legality. Even, both are considered to be the front and rear side of a mirror.

Crime is a concept describing wrongs the people do ourselves and others. The wrongs vary in number and kind and all wrongs cause damages to some extend. Some of the harms, injuries or damages are ignorable and the government does not pay attention to all of them, only those injuries that receive the attention of government are considered crime. Since there are several wrongs and because crime denotes only select sample of all misconduct, there is not a clear and absolute definition of a crime. In contrast, the definition of crime varies from time to time, place to place and from society to society and there is not an agreement among the scholars

what should or should not be called crime. On the other hand, the concept “crime” has some global and general features that almost every scholar agreed on; those are the legality of the crime, the mens rea, and criminal conduct or acting against a law. Hence, a definition for a crime can be stated as; a crime is a misconduct that violates a particular statute and the criminal is to be punished resting upon it.

The acts or misconducts that violate forest statute are called “forest crimes”. These crimes were enacted particularly to prohibit the activities that destruct forests. When we talk about the crimes committed against forests we refer the crimes defined at Turkish Forest Code of 6831 that is currently in force.

The origin of forest crimes can be derived from the initial restrictions that came in to use in the Ottoman Empire era. In the 15 th century, first restrictions on forests took place without any punishment. Then, around 16 th and 17 th century, the first punishment such as fine was put into execution.

Then, in the second half of the 19 th Century (1870), the first forest statute about forest crimes was enacted. That statute became the main outline that was used to enact modern forest statutes such as Forest Statute of 1936 Number 3116 and the Forest Statute of 1956 Number 6831.

The first modern forest statute consists of forest crimes was enacted in 1936 and regulated almost all forest crimes committed on forest lands. This statute was largely inspired by the forest statute of 1870 and extended its contents by creating several new forest crimes such as smuggling forest materials. This statute was enforced by the year 1956 and the new forest code numbered 6831 was enacted and regulated the activities violates the statute. Originally, this code did not bring any innovation up until 1995. At the year of 1995, the capital punishment was accepted as a punishment for the first time and arsony on the forest was punished more severely than that of before.

The main pillars of forest crimes are to be evaluated along with the general principles of criminal theory, meaning that a crime committed on forest has to have those main pillars mentioned below;

- Legality: It means that a crime and a penalty have to be prescribed in a particular penal law. Without describing an action as a crime no body can be held guilty and no person can be punished except in pursuance of a statute which describes a penalty. In other words, to consider a person’s action as a crime, that must be precisely described in a penal law. The criminal conduct on forest is defined in forest code of 6831 currently in force. Likewise, some other statutes exist that prescribe several forest crimes such as Gelibolu Historical National Park Statute of 1995, and National Park Statute of 2873.

- Mens Rea: It refers mental state of an actor who commits a crime. Unless its actualization in the external world and its projection into reality any criminal conduct cannot be considered as a crime. When the forest crimes are in consideration mens rea can be widely observed, meaning that several forest crimes require that to suspect a person as guilty we must investigate a person’ mental state and we definitely must find a connection between the results of a criminal behavior and mental state of the suspect. The person’s intention and motivation are the essential concepts of the criminal state of mind.

- Criminal conduct: Criminal law concerns with the external movement of a felony. The inner state of a person is totally to be ignored by law unless it forms an external acting. In forest crimes, most of the time a positive action is required, meaning that a person must be act to violate a penal law. Otherwise, such a person is not found guilty and cannot be punished.

Beyond the above pillars of a crime, one of the most controversial issues of forest crimes is objective liability. Objective liability, as a concept, ignores the felony's actual state of mind. To this theory, the man should be held liable as a standard reasonable man. In contemporary criminal law, at least in Turkey, objective liability is strictly rejected and the felony is to be held responsible and considered guilty as long as his actual state of mind is in the mean of committing the criminal conduct. In contrast, if the forest crimes are in consideration, we should bear in mind that objective liability is to be taken into consideration at least sentencing the felony some particular amount fine instead of restricting his personal independence by putting his into jail.

To sum, forest crimes have been examined depending upon general crime theory and some recommendations have been made to policy makers deal with this issue.

KAYNAKLAR

AKESEN, A. 1978: Türkiye'de Ulusal Parkların Açık Hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları, İstanbul.

AKİPEK, J. G. 1972: Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar), Zilyetlik ve Tapu Sicili, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara.

AYANOĞLU, S. 1986: Hukuksal Açından Orman Emlaki ve Orman Mülkiyetinin Temelleri, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

AYANOĞLU, S. 1996: Türk Orman Rejimine Eleştirel Bir Yaklaşım, Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Cilt: 46, Sayı: 2, İstanbul.

AYANOĞLU, S. 1995: Ormanlar Üzerinde Zilyetlik ve Tapu Sicili İlişkileri, Orman Fakültesi Dergisi, Ayrı Baskı, sf.91.

AYGEN, D. 2000: Gerekçeli Açıklamalı Orman Kanunu, Cilt: 1, Yetkin Yayınevi, Ankara. ISBN: 975 – 464 – 144 – 7.

AYTUĞ, B. 1976: Orman Tanımlaması ve Bu Tanımlamada Yer Alan, Ağaç, Ağaçlık ve Çalı Kavramları, 1. Orman Kadastro Semineri, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

BİNGÖL, İ. H. 1997: Kaç Kovala Geleneğiyle Orman Soykırımını Durmuyor: Nedenler Söylenenler Çareler, Toplum Yayınları, Ankara.

CENTEL, N.B. 1982: Haksız Tahrik, Yargıtay Dergisi, sf.333. Ankara.

CUBBAGE, F. W., O'LAUGHLIN, J., BULLOCK III, C. S. 1993: Forest Resources Policy. John Wiley and Sons Inc. New York, Amerika. ISBN: 0 -471- 62245 – 1.

ÇANAKÇIOĞLU, H. 1993: Orman Koruma, İ.Ü. Yayın No: 3624, O.F. Yayın No: 411, İstanbul.

DİKER, M. 1947: Türkiyede Ormanlık Dün – Bugün – Yarın, Akın Matbaası, Ankara.

DONAY, S. 1972: Para Cezaları, Kervan Yayınları, İstanbul.

DÖNMEZER, S., 1998: Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, 15. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul.

DÖNMEZER, S.; ERMAN, S. 1998: Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt: II, Beta Yayınevi, İstanbul.

- EREM, F.; DANIŞMAN, A.; ARTUK, M. E. 1998: Hümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara.
- EREM, F. 1998: Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler, 1998, Ankara.
- ERMAN, S.; ÖZEK, C. 1995: Ceza Hukuku, Özel Bölüm, Dünya Yayıncılık, İstanbul.
- ERTAŞ, Ş. 1997: Eşya Hukuku, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları. No: 74. İzmir.
- HUTTIN, D. 2000: Counting Environmental Crime: The Role of Environmental Regulators. Social Alternatives, May 2000, Vol.19, Issue.2, sf.24.
- İÇEL, K.; ÖZGENÇ, İ.; SÖZÜER, A.; MAHMUTOĞLU, F.S.; ÜNVER, Y. 1999: İçel Suç Teorisi, 2. Kitap, SEBAT Mümesillik Yayını, İstanbul.
- İNAL, S. 1971: Türkiyede Anayasa-Ormancılık İlişkileri. Kutulmuş Matbaası, İstanbul. İ.Ü. Yayın No: 1647, O.F. Yayın No: 171.
- KAYGANACIOĞLU, M. R.; RENDA, N.; ONURSAN, G. 1976: Gerekçeli, Açıklamalı-İçtihatlı Orman Kanunu ve İlgili Mevzuat, Olgaç Matbaası, Ankara.
- KÖPRÜLÜ, B. 1950: 11 Şevval H. 1286 Tarihli Orman Nizamnamesinin Getirdiği Yenilikler. İ.Ü.Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 17, sf.267.
- KÖPRÜLÜ, B. 1948: Cıbalı Mübaha ve Sahih Vakıflara ait Ormanlarla Baltalıkların H. 1274 Tarihli Arazi Kanunnamesine Nazaran Hukuki Durumları, Hukuk Fakültesi Mecmuası, sf.703-726.
- KUTLUK, H. 1948: Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar, Cilt I. Osmanbey Matbaası, İstanbul.
- MAHMUTOĞLU, F. S. 1995: Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Düzene Aykırılıklar Hukukunda (İdari Ceza Hukukunda) Yaptırım Rejimi, Kazancı Yayınları, İstanbul.
- NETTLE, G. 1972: Explaining the Crime, Mc Graw Hill Book Company, New York, Amerika.
- OĞUZMAN, K., SELİÇİ, Ö. 1984: Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul
- ÖNDER, A. 1992: Ceza Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, Beta Yayınevi, İstanbul.
- ÖNDER, A. 1992: Ceza Hukuku Özel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- ÖZAY, İ. H. 1985: İdari Yaptırımlar, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Yayını, I.U. Yayın No: 3326, HF. Yayın No: 691. İstanbul.
- ÖZDÖNMEZ, M. 1965: Türkiye'de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerinde Araştırmalar, 1. Baskı, Orman Genel Yayınları, Düzerkonca Matbaası, İstanbul.
- ÖZEN, M. 1998: Ceza Hukukunda Objektif Sorumluluk, USA Yayınevi, Ankara.
- SÖZÜER A. 1994: Suça Teşebbüs, Kazancı Hukuk Yayınları No: 134, İstanbul.
- ŞEN, E. 1994: Çevre Ceza Hukuku (Ceza Hukuku Açısından Sağlıklı ve Düzenli bir Çevrede Yaşama Hakkı, Kazancı Yayınları, İstanbul. ISBN: 975 – 376 – 092 – 2.
- TOROSLU, N. 1970: Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.

ULUKUT, B. 1963: Türk Orman Hukuku, Birinci Kitap, Hukuki Hükümler, Güven Basımevi, İstanbul.

ULUKUT, B. 1979: Türk Orman Hukuku (Ceza Hükümleri), İkinci Kitap, 1. Baskı, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul.